

e i strålande Strandebarm

Foto: Thor Brødreskift

Fakta

HILDEGUN RIISE

- Opphavleg frå Strandebarm, men busett på Nesodden utanfor Oslo. Har har to born i 20-åra.
- Markerer 60-årsjubileet til sambygding, forfattar og dramatkar Jon Fosse under Fossedagane i heimbygda 20.–21. september.
- Tiltett ved Det norske teatret sidan debuten i 1986. Vart uteksaminnert frå Statens teaterhøgskule same år.

- Har hatt ei rolle i om lag tjue filmar og tv-seriar, og har fått Amandaprisen, Heddaprisen, Aksel Waldemars minnepris og Aase Byes legat.
- Har gjeve stemme til mange teiknefilmar og produsert ei rekke poesikonserter.
- Har merkt seg ut i musikkteater-samanheng, og står òg for dramatiseringa av *Morgon og kveld*

- ei bok av Fosse som vart teater, der Stig Amdam er skodespelar.
- Riise debuterte som regissør på Nationaltheatret i 2015 med det *Morgon og kveld*.
- I 2017 hadde ho regi på stykket *Albert og Anna* av Frode Grytten på Riksteateret.
- Riise spelar i oppsetjinga *Leve henneleg* med ulike kortare stykke av Jon Fosse.

tyda og lata skodespelarane undersøkje karakterar og univers sjølve og sjå kva som skjer. Han lèt ting vera litt opne. Difor er det veldig medskapande når ein jobbar med hans ting, seier Riise.

– På høg tid

Mange av stykka hans fortener ny merksemd, meiner ho.

– Eg synest det burde stå noko av Fosse på repertoaret til til dømes Det norske teatret kvart år. Og eg synest det var på høg tid at festivalen kom. Fosse har sagt at han avsluttar sin dramatikarperiode og går over til romanar. Men det er ikkje lenge sidan han skreiv eit nytt stykke.

– Så me får vona at han vil skriva meir for teater òg. Det er ein utruleg omfattande produksjon med desse sju bøkene som skal koma. Han er produktiv, det er sikkert, seier Riise.

Fosse gjev skodespelarane fridom til å undersøkje dei mellommenneskelege relasjonane i stykka.

– Dei inviterer til å verta sette opp på veldig mange måtar: Skal det vera scenografi eller ikkje, er det moderne? Det kan vera så mange uttrykk. Han set ikkje noko stempel på det. I og med at han held på med så mange universelle og mellommenneskelege problemstillingar, gjeld dei for all tid. Verka hans er klassiske.

Publikum av kjøt og blod

Film, tv og teater er ulike univers, fortel Riise. På teateret er det ei unik hending kvar kveld, for det er nye folk i salen. Framsyninga endrar seg med temperaturen i stykket og det som oppstår der og då. Det kan vera ein gjeng med veldig humoristiske eller alvorlege personar i salen.

– Det kan vera musestille, og ein undrar kva som skjer. Så vert det enorm applaus etterpå. Teateret er unikt slik. Det er levande menneske du spelar for, av kjøt og blod. Så det er heilt spesielt, seier Riise.

I film og tv gjeld dei same krav

“
Han ber fjorden og temaet frå det vestlandske med seg på ein utruleg god måte. Det er så meisterleg gjort at tematikken treffer i heile verda. Det er ein flott hardangerkunstnar og ein universell verdskunstnar me har med å gjera.

HILDEGUN RIISE OM JON FOSSE

til intensitet og sanning, men det er meir planlagt. Det er veldig mange ting som skal stemma, med lyd og lys, du skal stå på merket, det er mange rundt deg. Det er kortare scener og strekk som vert tekne, men kravet til presisjon og sanningsgehalt er sjølvsagt det same, og stort. Men du har høve til å ta ei scene om att, fortel Riise.

For å kunna filma, må du tola alt styret som kjem svært tett på.

– Men film er eit fantastisk medium, du kan filma flott natur, det kan du ikkje i teateret. Du kan gå veldig nært på eit andlet som du ikkje kan på same måte i teateret. Men ein kan bruka filmmediet i teateret òg. Det er to ulike verder. For å spela i film, må du tola å vera i nærleiken av alt det styret som er rundt og ikkje lata deg forstyrra, seier Riise.

– Ny reise i kvart stykke

Både som skodespelar og regissør byrjar ein frå null kvar gong. Ein får erfaring etter kvart, men startar ei reise kvar gong. Eit stykke er sett saman av ulike menneske kvar gong, med ny regissør og nye kollegaer. Du må stilla deg open og vera kreativ like mykje kvar gong. Du kan ikkje stø deg på noko, fortel Riise.

– Privilegiet er å vera med og skapa innhald, i beste fall noko som kan treffa publikum. Kanskje kan ein gje ei innsikt, gje latter, kanskje tårer, nye synsmåtar, kanskje forandra nokon, på ein

eller annan måte. Det kan vera underhaldande, det kan vera djupt alvor. Det er ikkje noko fagområde som liknar. Livet på scena forandrar seg heile tida, med ulike oppsetjingar, ulike oppgåver, ulikt stoff du skal inn i, og er ganske krevjande. Nokre gonger er det vanskeleg, andre gonger lett. Det er ein prosess kvar gong. Masse jobb, seier Riise.

– Eg er veldig glad for at eg har vakse opp i Hardanger. At eg har vore omgjeven av familien og historia og alle menneske eg har møtt og barndommen eg har hatt. Det har gjeve meg stor fridom og innsikt og veldig mykje glede. Det er ei ballast eg alltid vender attende til. Det er som ei kjelde i meg.

Mor til Riise lever. Far hennar døydd for tre års tid sidan.

Besteforeldra hennar tykte ikkje mykje om valet hennar om å verta skodespelar, medan dei levde, men det kom seg litt når namnet hennar kom i avisa.

– Men foreldra mine og familien har alltid støtta meg på ein varmande og inkluderande måte. Dei har late meg halda på med det eg lika best, og gjeve meg fridom både i liv og fag. Det er stort. Eg byrja jo med teater alt i tenåra der heime i ungdomshuset Haugatun. No ser eg fram til å koma til den flotte Kinck-løa i Strandebarm med poesikonserten, seier Riise.

av Fosse er no nyleg lanserte. Han skal omsetjast til seks språk.

– Det seier sitt, seier ho.

– Veldig mange tykkjer om det han skriv. Det er mi von at dei som ikkje har gjort seg opp ei meining, kanskje utan å lesa eller interessera seg så mykje meir, kanskje kan røkja etter litt meir.

Død, von og æve

Blått sjev inneheld dikt om universelle tema som lengt, einsemd, kjærleik, død, von og trøyst.

Musikken av Maurseth og Urheim ber i seg noko folkemusikalsk, men òg noko vidt og uendelig, poetisk og jazzinspirert, seier Riise.

Musikken gjev merksemd til tekstane, meiner ho.

– Maurseth og Urheim er veldig fine komponistar og instru-

mentalar, seier Riise.

Ho har vore med i åtte-ti Fosse-produksjonar for teater, film og tv og har hatt verk av Fosse til opplesing. Nyleg var ho med på lanseringa av *Septologien* på Det norske teatret.

– Byrjinga på den er stor lesnad. Mange tema repeterer seg, men med nye vendingar og innsikter. For meg er det veldig vestlandsk, veldig universelt og veldig sterkt. Fosse seier sjølv at kjernen i skrivinga hans er det han har vakse opp med og levd med.

– Styrken til Fosse som dramatkar er at han gjev språk til det språkause, det me ikkje heilt finn ord for. Det ligg mykje i stilla og undersøkingane, famling og leiting. Ein snakkar ikkje heile tida og seier ikkje alt.

– Jon har ei eiga evne til å an-